

se ono zamítnutí jen projektované provozovárny nebo způsobu provozování. Příslušnými k ohlášení svobodných živností jsou bezvýjimečně živnostenská úřadová první stolice (okresní hejtmanství, v Praze magistrát) (§ 141 živn. ř.).

Živnosti tiskové.

I. Pojem.

Živnosti tiskové jsou všechny živnosti, jichž předmětem jest mechanické nebo chemické rozmnožování literárních neb uměleckých výrobků neb obchod nimi (§ 15 č. 1 živ. ř.). Tiskovými výrobky v užším slova smyslu jsou tiskopisy, t. j. výrobky, kteréž písmem anebo vyobrazením nějakou myšlenku vyjadřují bez ohledu na použitý materiál, na duševní cenu produktu a na určení jeho — předpohládajíc, že výrobek byl zhotoven tiskacím lisem nebo jinak rozmnožení jeho provedeno prostředky mechanickými nebo chemickými; v širším smyslu slova náležejí k tiskovým výrobkům i zobrazení na různých předmětech potřeby (šátcích, pokrývkách, kobercích, nářadí, vzorcích a pod.). Není však pochybnosti, že ustanovení o obchodu průmyslovými výrobky tvořícími toliko předměty obecné potřeby jsou vyhrazena zákonodárství živnostenskému a že zákonodárce neměl v úmyslu upravení tohoto obchodu pojmouti v tiskový zákon (nota min. sprav. ze dne 25. května 1889 č. 6260 a ze dne 19. května 1888 č. 3684).

II. Koncese.

Tiskové živnosti uvedené v § 15 živ. ř. pod č. 1 a 2 a to, knih-tiskárny, knihkupectví, půjčovny knih a čítárny jsou vázány koncesí. Žadatelé musí prokázati, že mají povšechné vzdělání ku provozování dotyčné živnosti potřebné a, pokud se jedná o živnost, jejímž předmětem jest rozmnožování literárních nebo uměleckých výrobků cestou mechanickou nebo chemickou, též že mají dostatečnou odbornou způsobilost. Důkaz o této způsobilosti odborné mohou podati buď vysvědčením pracovním o delším zaměstnání v dotyčné živnosti nebo vysvědčením o návštěvě příslušné školy odborné (min. nař. ze dne 17. září 1888 č. 151 ř. z.).

Při udělení koncesí k živnostem tiskovým sluší přihlížeti k místním poměrům (§ 24 odst. 3). Koncese není však zapotřebí k obchodu jednotlivými výrobky tiskovými, jež mají sloužiti toliko potřebám živnostenským aneb obchodním anebo potřebám domácího a společenského života, jako na př. školní sešity, cenníky, blahopřejné lístky (pokud nesluší je pokládati za výrobky umělecké), návěští o bytech k pronajmutí, účetní blankety, rozvrhy hodin, štítky na knihy a sešity, obtisky, předlohy na lepenkovou řezbu, tiskopisy pro advokáty a notáře a pod. (nař. min. obch. a vn. ze dne 3. srpna 1890 č. 160 ř. z.).

III. Stanoviště.

Tiskové živnosti smí se z pravidla zřizovati toliko v místech, kde má sídlo politický úřad okresní nebo zeměpanský úřad policejní. Toto ustanovení se však nevztahuje na obchod, kterýž se obmezuje výhradně na školní a modlitební knihy, kalendáře a obrazy svatých a tiskopisy k účelům živnostenským jako návěští, cenníky a pod. (§ 21 ž. ř.).

IV. Jednotlivá odvětví tiskových živností.

K tiskovým živnostem náležejí:

1. Různé druhy knihtiskáren, zejména měditiskařství, ocelotiskařství, dřevotiskařství a kamenotiskařství, čítajíc k nim i lisy šlapací (pedálové)

a lisy a la minuta (roz. min. ze dne 3. srpna 1875 č. 8582). Též hektograf lze pokládati za nástroj způsobilý k rozmnožování a sluší tudíž výrobky hektografem rozmnožené pokládati za tiskové výrobky (roz. kas. dv. s. ze dne 1. července 1887 č. 4941, sb. č. 1076).

2. Knihkupectví, čítajíc sem i obchody antikvární, umělecké a obchody hudebninami (srv. čl. Knihkupectví). Ke knihkupectví náleží i právo nakladatelské. Nakladatelské právo vyskytá se ve dvou formách. Buď nakladatel jest zmocněncem majitele autorského práva a obstarává pak na jeho účet při nejmenším prodej, z pravidla však i tisk literárního výrobku, nebo mu autor anebo jeho právní nástupci postoupí právo, literární výrobek na svůj účet rozmnožovati a prodávati. V praxi převládá rozhodně poměr druhý a sice tou měrou, že k úmluvě o první formě nakladatelství, t. zv. nakladatelství komisionářském, jest obyčejně zapotřebí dodatku nebo jinaké výslovné poznámky, že strany mají na mysli nakladatelství tohoto způsobu. Není pochybnosti, že tiskový zákon výrazem »nakladatelství« (Verlag) obě tyto jeho formy vyrozumívá. To vysvítá především z odst. 2 § 3 tisk. z., dle kteréhož spisovatel tiskopis může vydati vlastním nákladem toliko na svůj účet, kdežto odst. 1 pro nakladatele nakladatelství po živnostensku provozující podobného obmezení neobsahuje. Všechna ustanovení tiskového zákona o nakladatelích jsou takového způsobu, že jich beze všeho lze použití i na nakladatele komisionářské. Pokud jde zejména o periodické tiskopisy, zahrnuje dle odst. 4 § 3 tisk. z. právo takový tiskopis, vydávati v sobě i právo nakladatelské (nota min. sprav. ze dne 26. července 1872 č. 9422).

3. Půjčovny výrobků živností v § 15 č. 1 živ. ř. uvedených a čítárny (§ 15 č. 2 živ. ř.).

4. Fotografie náleží ke svobodným živnostem, ačkoli má rovněž ráz živnosti tiskařské (vým. min. ze dne 27. dubna 1864 č. 7653).

5. Heliografie a fotolitografie (srv. vým. min. vn. ze dne 12. února 1880 č. 19223).

6. Povolení k prodeji periodických tiskopisů, školních knih, kalendářův, obrazů svatých, modliteb a modlitebních knih může býti pro určitý okres uděleno do odvolání; toto povolení nesmí býti tomu odepřeno, kdo dle ustanovení živnostenského řádu jest oprávněn svobodnou živností samostatně provozovati, a platí pro místnost určenou k provozování prodeje úřadu ohlášenou a pro všechny úřadu ohlášené tuzemské periodické tiskopisy. Povolení může býti odvoláno toliko z takových příčin, pro něž by mohl živnostenský úřad odejmouti oprávnění k provozování svobodné živnosti. Mají-li býti tiskopisy prodávány pomocí automatů, budiž seznam tiskopisů k prodeji určených schválen politickou zemskou vládou. Na automatech musí býti vyznačeno, které tiskopisy obsahují (§§ 2 a 3 tisk. nov. ze dne 9. července 1894).

7. Podomní obchod (kolportáž), tiskopisy, vyvolávání a nabízení jich ke koupi mimo místnosti řádně k tomu ustanovené a shromažďování předplatitelův a upisovatelův osobami, kteréž se nemohou vykázati zvláštním povolením bezpečnostního úřadu, jest zakázáno. Rovněž jest zapověděno vyvěšovati a přibíjeti tiskopisy na ulicích nebo jiných veřejných místech beze zvláštního povolení bezpečnostního úřadu. Tento zákaz se však nevztahuje na vyhlášky rázu čistě místního nebo živnostenského jako divadelní návštějí, ohlášení veřejných zábav, pronájmů, prodejův

a pod. Ovšem i taková oznámení smějí se lepiti toliko na místech úřadem k tomu ustanovených (§ 23 tisk. z.). Rozprodejem zmíněným v 1. odst. § 23 tisk. z. nesluší rozuměti i dodávání časopisů předplatitelům osobami tiskařem nebo knihkupcem k tomu zřízenými; neboť dle živnostenského řádu mohou živnostníci svoje výrobky na objednání kamkoli dodávati a musí tudíž i tiskaři, vydavatelé a nakladatelé časopisů býti oprávněni tiskopisy předplatitelům dodávati. Roznášení časopisů předplatitelům není však nic jiného než dodání objednaného časopisu objednatelům a nemusí tudíž roznašeči, tiskaři, nakladateli a pod. zřízení ani zvláštním povolením bezpečnostního úřadu býti opatření (min. výn. č. 4584 z r. 1872).

8. Trhovci (fieranti) nesmí vůbec provozovati obchod knihami, obrazy a tiskovými výrobky; jsou-li však opatření vedle živnostenského povolení k dovážení zboží na trh též příslušnou koncesí k obchodu tiskovými výrobky, mohou i tyto výrobky na trzích prodávati (výn. min. vn. ze dne 10. září 1874 č. 13310).

V. Příslušnost úřadů.

1. Povolení ku prodeji školních knih, kalendářův, obrazů svatých, modliteb a modlitebních knih a biblí pro určitý okres (§ 3 tisk. z. a min. nař. ze dne 10. září 1871 č. 24669), jakož i povolení ke kolportáži tiskopisů a sbírání předplatitelův a upisovatelův (§ 23 tisk. z.) uděluje příslušný bezpečnostní úřad.

2. Vydávání periodického tiskopisu budiž oznámeno státnímu zastupitelství a zeměpanskému úřadu bezpečnostnímu onoho okresu, kde se tento tiskopis vydává (§ 10 tisk. z.).

3. Povolení ke všem živnostem tiskovým v místech, kde jest politický úřad, vyjímajíc obmezená oprávnění k prodeji modlitebních a školních knih, uděluje bezprostředně politická zemská vláda (§§ 21 a 142 živn. ř.).

4. Výjimečně uděluje ke zřízení tiskových živností v místech jiných povolení ministersvo vnitra (§ 143 živ. ř.).

5. Stihání přestupků tisk. zákona přísluší výlučně soudům (§ 484 tr. ř.); zejména podléhá též pravomoci soudů nedovolený obchod tiskovými výrobky, nedovolené chování knihtiskáren a lisů (§ 327 tr. z.) jmenovitě i lisů, jež slouží jako pomocné prostředky k účelům živnosti k živnostem tiskovým nenáležející (leptání skla, kloboučnictví, papírnictví a pod.) (srv. min. nař. ze dne 4. ledna 1859 č. 10 ř. z.).

6. O odnětí oprávnění k tiskové živnosti (knihtiskaři, knihkupci a pod.) nálezem trestního soudu nebo živnostenského úřadu srv. § 3 tisk. z., § 138 živ. ř. a čl. Živnost knihtiskařská.

Živnosti tovární viz **Továrny**.

Živnosti umělé.

I. Pojem.

Živnosti umělé tvoří ona odvětví výrobní, jež za úkol si obírají tvarem a podobou svých výrobků stvořiti umění; praktická stránka ustupuje při tom nezřídka spíše do pozadí, byť i této stránce hledělo se vyhověti. Zvláštní krása tvaru (formy) jest a nepřestává býti cílem konečným. Živnosti umělé podléhají tudíž formálním zákonům umělecké tvorby; v mnohých odvětvích umělecké tvorby po živnostensku provozované působí zhusta rozhodným vlivem nálada mody — větším dílem ovšem na ujmu ryzí umělecké formy.